

Η μείωση των κινδύνων (de-risking) ως οικονομική στρατηγική

Description

Μαρία Δεμερτζή*

Η πρόθεση μείωσης των κινδύνων (de-risking) ως στρατηγική για την αντιμετώπιση ενός ολοένα και πιο κατακερματισμένου κόσμου δικαιολογείται απόλυτα από οικονομικής πλευράς. Η έννοια χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από την πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Φον ντερ Λάιεν, σε [ομιλία](#) της τον Μάρτιο του 2023. Έκτοτε, τόσο η κυβέρνηση Μπάιντεν όσο και η G7 έχουν επίσης αποδεχτεί τον όρο.

Φυσικά, μία φράση μόνο δεν είναι αρκετή για να περιγράψει τις πραγματικές προθέσεις οποιασδήποτε στρατηγικής. Αλλά ως τρόπος σύνοψης των κινήτρων και πρόβλεψης του τι θα μπορούσε να επιτύχει, αποτελεί σημαντική βελτίωση από τις έννοιες της αποσύνδεσης (de-coupling) όσο και της στρατηγικής αυτονομίας (strategic autonomy).

Οι ΗΠΑ εξακολουθούν να υποστηρίζουν την αποσύνδεση ως τρόπο αντιμετώπισης της Κίνας. Το κίνητρο πίσω από αυτή την ιδέα είναι να αποκλειστεί η Κίνα από την αγορά των ΗΠΑ και, ως εκ τούτου, να μειωθεί μια σημαντική πηγή εισοδήματος. Αλλά μια ατζέντα προστατευτισμού δεν δικαιολογείται εύκολα με οικονομικά κριτήρια και τροφοδοτεί έναν φαύλο κύκλο προστατευτισμού που είναι βέβαιο ότι θα οδηγήσει σε χαμηλότερη ευημερία για όλους.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) δεν είχε ποτέ πιστέψει ότι η αποσύνδεση είναι είτε δυνατή είτε επιθυμητή. Αλλά κάποιος τρόπος περιορισμού της εξάρτησης από την Κίνα ήταν επίσης μέρος της σκέψης της ΕΕ. Η στρατηγική αυτονομία έγινε το σύνθημα που περιγράφει την

ανάγκη αντίδρασης στην κινεζική παντοδυναμία. Αλλά ο ίδιος ο όρος είναι πολύ αόριστος και σύντομα άρχισε να αντικατοπτρίζει ένστικτα προστατευτισμού όπως « [αγοράστε ευρωπαϊκά](#)». Επιπλέον, η αυτονομία ως έννοια δεν είναι δεκτική ως προς την επείγουσα ανάγκη για παγκόσμια συνεργασία.

Αντίθετα, ο επιθυμία για μείωση κινδύνων υποκινείται από την ανάγκη διαφοροποίησης και οδηγεί σε μεγαλύτερη ανθεκτικότητα. Δανειζόμενοι από την επιστήμη της διαχείρισης επιχειρήσεων, η μείωση του κινδύνου είναι ένας τρόπος φροντίδας για την επιχειρησιακή συνέχεια. Μερικές τρέχουσες συζητήσεις δίνουν πολύ καλά παραδείγματα.

Η ενεργειακή διαφοροποίηση και η επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης είναι τρόποι ελαχιστοποίησης της εξάρτησης από μία πηγή ή μια γεωγραφική περιοχή. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία κατέδειξε πόσο ευάλωτη είχε επιτρέψει στον εαυτό της να γίνει η ΕΕ με το που να βασίζεται σε φθηνή ενέργεια από τη Ρωσία. Ικανοποιούσε μεν έτσι την επιθυμία για ελαχιστοποίηση κόστους. Αλλά μεγάλο μέρος της Ευρωπαϊκής οικονομίας βασιζόταν σε μία πηγή μόνο για την αγορά ενέργειας, γεγονός που έθετε σε μεγάλο κίνδυνο την «επιχειρησιακή συνέχεια» της Ευρώπης, με άλλα λόγια, την ικανότητα λειτουργίας της οικονομίας της με τον επιθυμητό ρυθμό.

Η σμίκρυνση των αλυσίδων εφοδιασμού είναι μια άλλη πράξη διαφοροποίησης που μπορεί να εξηγηθεί καλά από την ανάγκη διασφάλισης της επιχειρησιακής συνέχειας. Εάν μια αλυσίδα εφοδιασμού είναι πολύ μεγάλη και περίπλοκη, καθίσταται αναξιόπιστη και, ως εκ τούτου, είναι δικαιολογημένη η επιθυμία σμίκρυνσή της. Η διαφοροποίηση είναι μια καλή οικονομική αρχή, χωρίς να χρειάζεται να επικαλεστούμε πολιτικά κίνητρα.

Αλλά αν κι η μείωση των κινδύνων είναι μια καλή στρατηγική για την αύξηση της ανθεκτικότητας, μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί ως δικαιολογία για περισσότερο προστατευτισμό.

Τόσο οι ΗΠΑ όσο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προώθησαν πρόσφατα πολιτικές που αποσκοπούν στην αποκατάσταση μέρους της παραγωγής, μη λαμβάνοντας υπόψη τους τη ζημία που προκαλούν στη αποτελεσματικότητας αυτής της παραγωγής ή, ακόμη χειρότερα, στην αξία τήρησης διεθνών συμφωνιών.

Στις ΗΠΑ, ο πρόσφατος νόμος για τη μείωση του πληθωρισμού (Inflation Reduction Act, IRA) παρέχει επιδοτήσεις σε εταιρείες αυτοκινήτων με την προϋπόθεση ότι ένα ελάχιστο κομμάτι αυτής της παραγωγής θα γίνεται στις ΗΠΑ. Αυτή η προϋπόθεση παραβιάζει τους κανόνες του παγκόσμιου εμπορίου και βλάπτει σε μεγάλο βαθμό την ικανότητα διακυβέρνησης του παγκοσμίου εμπορίου. Επιπλέον, υποκινεί αντιδράσεις

προστατευτισμού που καταλήγουν σε 'έναν αγώνα δρόμου για την τελευταία θέση', η οποία είναι επιζήμια για όλους.

Πράγματι, ο πρόταση για τη δημιουργία βιομηχανίας μηδενικών καθαρών εκπομπών (Net Zero Industry Act), από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχει στοιχεία που μπορούν να θεωρηθούν ως αντίποινα στον IRA των ΗΠΑ. Με αυτή την πρόταση, η Επιτροπή προωθεί έναν στόχο 40% για την εγχώρια παραγωγή καθαρών τεχνολογιών για την ΕΕ, έως το 2030. Όπως εξηγείται [εδώ](#), οι στόχοι αυτοί δεν είναι αξιόπιστοι και είναι ενδεχομένως αντιπαραγωγικοί. Η ΕΕ μπορεί να είναι σε θέση να επιτύχει αυτόν τον στόχο για ορισμένες τεχνολογίες, αλλά θα είναι εξαιρετικά δύσκολο να το πράξει για άλλες και μπορεί ακόμη και να επιβραδύνει την πράσινη μετάβαση.

Η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης είχε επιτρέψει στις επιχειρήσεις και τις χώρες να ελαχιστοποιήσουν το κόστος παραγωγής τους. Αλλά καθώς ο κόσμος κατακερματίζεται πολιτικά, οι εταιρείες πρέπει τώρα να βελτιστοποιηθούν σε δύο διαστάσεις: κόστος και επιχειρησιακή συνέχεια. Η μείωση κινδύνων είναι ένας τρόπος δημιουργίας ανθεκτικών οικονομικών συστημάτων και είναι μια καλή στρατηγική που πρέπει να ακολουθηθεί. Αλλά δεν πρέπει να είναι ένα εργαλείο για την από-παγκοσμιοποίηση.

** Η Μαρία Δεμερτζή είναι Ανώτερη Ερευνήτρια στο Bruegel, ερευνητικό ινστιτούτο στις Βρυξέλλες, και καθηγήτρια οικονομικής πολιτικής στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο. Αυτό το κείμενο δημοσιεύτηκε σε αγγλική έκδοση από το Bruegel και στο Blog της Εταιρείας Κυπριακών Οικονομικών Μελετών.*